

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2019-02-26

Skogsnävan 1 och Rödtoppan 1 m.fl. vid Björnbodaskolan i stadsdelen Vinsta, S-Dp 2016-19492

Sammanfattning av Samfundet S:t Eriks synpunkter

Samfundet S:t Erik motsätter sig rivning av den endast 45 år gamla Björnbodaskolan, Hus A och B och menar att en utbyggnad och komplettering av den befintliga byggnaden vore ett mer hållbart alternativ ur både miljömässig och kulturhistorisk synpunkt. Förslagets mycket höga exploateringsgrad och höga elevantal innebär trånga skolgårdar med negativa konsekvenser för elevernas tillgång till lek- och aktivitetsytor. Samfundet betonar behovet av kompletterad kunskap avseende Stockholms dag- och fritidshem från 1970- och 1980-talen liksom en övergripande och långsiktig strategi för planering, utveckling och anpassning av befintliga skolor för nya behov, något som idag verkar saknas.

Planförslaget

Detaljplanens syfte är att möjliggöra uppförande av en ny skola med plats för cirka 1200 elever, en förskola med åtta avdelningar, en idrottshall samt tillhörande utemiljöer och skolgård. Vidare syftar planen till att ge flexibilitet till den framtida skolverksamheten. De planerade förändringarna innebär att den befintliga Björnbodaskolan från 1970-talet liksom ett antal kompletterande skolbyggnader inom fastigheterna Skogsnävan 1 och Rödtoppan 1 och 7 rivs.

Kulturhistoriska värden

Samfundet delar bedömningen som görs i kulturmiljöanalysen för planområdet, framtagen av Tengbom, som pekar ut Björnbodaskolan, Hus A och B som särskilt kulturhistoriskt värdefulla. Skolomtens dag- och fritidshem från 1970- och 80-talen, i huvudsak uppförda efter typritningar, bedöms i analysen ha vissa kulturhistoriska värden. För att göra en välgrundad bedömning av dessa byggnaders värden och förslagets konsekvenser, krävs ett mer övergripande kunskapsunderlag i form av en sammanställning, värdering och jämförande analys avseende Stockholms skolor, dag- och fritidshem från efterkrigstiden. Detta är angeläget, inte enbart i relation till det aktuella planförslaget, utan även i ett större sammanhang då stadens skolanläggningar är utsatta för ett högt förändringstryck.

De allra flesta har en personlig relation till skolan och många minnen och upplevelser är knutna till dessa miljöer. Det gör att skolor ofta är ett av de kraftfullaste uttrycken för en stadsdels lokalhistoria, vilket i allra högsta grad gäller även för Björnbodaskolan. Den arkitektoniska gestaltningen av efterkrigstidens skolor och daghem styrdes i hög grad av tidens pedagogiska ideal som fick stort inflytande på byggnadernas och utemiljöernas utformning. Detta förstärker ytterligare byggnadstypens samhällshistoriska värden. Björnbodaskolans låga och glesa flygel-system med en tydlig funktionsuppdelning mellan byggnadskropparna är ett karaktäristiskt uttryck för rekordårens skolbyggande. Andra värdefulla uttryck är skolomtens naturmark, fasadernas tidstypiska kalksandstegel och sammanhängande fönsterband liksom brändinklädda skärmtak, förbindelsegångar och takomfattning.

Skolornas särställning är en viktig anledning till att Stadsmuseet genomfört riktade inventeringar av Stockholms skolhus för att bygga upp en kunskapsbas för byggnadskategorin. Inventeringarna omfattar dessvärre inte tidsperioden för Björnbodaskolans uppförande. Vinsta är överhuvudtaget inte klassificerat av Stadsmuseet vilket gör att kunskapen om bebyggelsens kulturhistoriska värden i ett större perspektiv, och hur dessa relaterar till skolanläggningen, är otillräcklig med negativa konsekvenser för kulturmiljön.

Samfundet S:t Eriks synpunkter på planförslaget

Björnbodaskolan, Hus A och B, uppfört 1972–1973 efter ritningar av Peter Bjugge (1909-1998) är en av de viktigaste beståndsdelarna för att kunna avläsa och förstå stadsdelens framväxt och utformning. Idag står flera skolor i Stockholm inför stora utmaningar med ökande behov av elevplatser, renoveringsbehov och ytmässigt begränsade skoltomter. Björnbodaskolan är på inget sätt unik i det avseendet. Om rivning av hela skolanläggningar blir ett alternativ för att lösa ett generellt problem kommer det att få stora konsekvenser för kulturmiljön, inte minst i Stockholms ytterstadsdelar. Samfundet inser behovet att utöka antalet elevplatser men menar att kraven måste anpassas till den aktuella tomtens förutsättningar och befintliga bebyggelse. Det är inte övertygande varför en skola som endast är 45 år gammal inte kan anpassas och kompletteras med ny bebyggelse för att möta ett ökat behov av skolplatser. Det finns flera exempel på fall, där man istället för att riva, med framgång arbetat fram bra ombyggnadsförslag av skolor från tidsperioden exempelvis vid Slättgårdsskolan i Bredäng som byggts om och kompletterats med nybyggnad

Planförslaget innehåller en ambitiös gestaltning av utemiljöer och hanterar tomtens befintliga naturmark på ett positivt sätt. Trots det anser Samfundet att planförslaget tar otillräcklig hänsyn till de 1200 elevernas behov av lek- och aktivitetsytor. Förslagets skolgård beräknas till ca 2400 kvm vilket innebär en friyta per elev på ca 19 kvm, vilket riskerar att få negativa konsekvenser för barnens tillgång till en god skolmiljö. Enligt Boverket är ett rimligt mått på friyta 40 kvm per barn i förskolan och 30 kvm per barn i grundskolan. Boverket hänvisar även till forskning som visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 kvm eftersom det på en mindre gård än detta, oavsett antal barn, kan vara svårt för en barngrupp att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, Boldemann, o.a. 2009).

Samfundet S:t Erik avstyrker planförslaget i föreliggande form.

Samfundet bedömer att den planerade rivningen av Björnbodaskolan, Hus A och B inom fastigheten Skogsnävan 1 skulle få alltför stora negativa konsekvenser för stadsdelens kulturmiljö och avstyrker därför denna del av förslaget. Samfundet bedömer dock att det är möjligt att utreda rivning av skoltomtens övriga bebyggelse inom Skogsnävan 1 samt Rödtoppan 1 och 7 för ny bebyggelse, men att det krävs fördjupad kunskap om denna del av kulturmiljön.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Sebastian Ulvsgård
Styrelseledamot